

Alpikannid aias

Mõned alpikanni liigid on nii vaprad, et suudavad ka meie talve avamaal üle elada.

Augustis algab aeg mugul- ja sibul-taimed mulda panna. Ka külma-kindlad alpikannid, kui tahate, et nad koos lumi- ja märtsikellukeste-ga õitseksid.

Kas alpikann sobib siis õue? Meil on alpikannid ju ikka tuntud kui kaunid sügistalvised potililled. Lääne-Euroopas käinud aiasõbrad on koju naastes sageli kadedad, et seal kasvavad alpikannid õues. Oskusliku taimevaliku korral saate mõnda liiki, mis on tuttavast toalil-lest väiksem ja hapram, kasvatada meilgi õues.

20 liigiga alpikanniperekond (*Cyclamen*) kuulub nurmenukuliste sugukonda. Alpikannid on valdavalt mäestikutaimed, looduses kasvavad nad sageli lausa kaljusel maastikul, puude ja pöösaste varjus. Põhiline leviala on Vahemere maades, mõned külmakindlamad liigid ulatuvad servapidi ka Kesk-Euroopasse.

Kõikide liikide õied on longus. Viis kroonlehte on tagasikäändunud ja liituvad aluse lähedal lühikeseks putteks. Õied on pisikesed (1–2 cm), ainult vahemere alpikanni õis võib olla 4 cm pikkune. Peaaegu kõigil liikidel varieerub õievärv sõltuvalt kasvupaigast, roosade kõrval on ka valged vormid.

Liikide kõrgus on erinev. Suuremast mugulast arenev lehestik on laiuv, lehevarred on sageli laman-dunud mullapinnal või isegi päris mullas. Pisimal liigil *C. intaminum* on õievars 5 cm, vahemere alpikanni kuni 25 cm.

Õisi kevadel ja sügisel

Liikide õitsemisaeg langeb laias laastus kas kevadele või sügisele. Pehmema kliimaga aladel rõõmustavad varased liigid silma juba veebruaris.

Külmakindlus on erinev: paar liiki taluvad katte all ka meie pakaselisi talvi, osa kannatab ainult mõnda külmakraadi. Ülejäänud kasvavad tõesti ainult soojas klii-

Euroopa alpikann.

mas, kuigi nemadki eelistavad jahedamat talve.

Levinumate liikide õitsemisajad erinevad: ümaralehine alpikann alustab varakevadel koos lumikellukestega, lõunaturgi alpikann õitseb mai teisel poolel, euroopa alpikann augustis, naapoli alpikann septembris.

Olenemata õitsemisajast tärkavad lehed tavaliselt sügisel, talvituvad ja kuivavad kevade lõpuks või suveks. Taimel algab siis puhkeperiood, mil mugul niiskust ei vaja.

Toalillena tuntud vahemere alpikann on kaunis ka õiteta. Tema südajad lehed on rohelistes ja hõbedastes toonides mustriga ja altpoolt punakad. Teiste liikide lehed on enamasti väiksemate ja vähem lihakate lehela-bade ning hapramate vertega.

Lapikumar mugul ei kasvata külmgugulaid (alpikann ei palju vegetatiivselt), vaid paisub üha suuremaks, ulatudes lõpuks läbimõõdus üle 10 cm ja andes isegi sadu õisi.

Neid liike võib meil proovida

■ **Euroopa alpikann** (*C. purpurascens*) on kõige põhjapoolsema

levialaga. Euroopas kasvab ta väga laial alal: Prantsusmaalt ja Põhja-Itaaliast Poola, Ungari ja Bulgaariani. Taimetele kogu aastaks jäävad lehed on südajad või ümarad, mustri ja peenehambulise servaga. See liik on ainuke, millel pole suvist puhkeperioodi.

Õievärv varieerub kahvatust kuni tumeroosa ja karmiinpunase-ni, on ka valge vorm. Sõltuvalt aastast hakkab ta meil õitsema juba juuli lõpus või augustis. Metsataimena vajab ta ka aias vähemalt poolvarju ja aastaringset niiskust. Seda hoiab kerge multšimine lehtede või lehekõduga.

Euroopa alpikann peaks taluma üsna krõbedat külma, kuni -20°C ja rohkemgi. Tallinna botaanika-aias on taimed lehekatte all ka kõige pakaselisemad talved üle elanud ja õitsevad väga rikkalikult.

■ **Ümaralehine alpikann** (*C. coum*) kasvab mäestikes ja Musta mere rannikul: Bulgaarias, Türgis, Iraanis ja Väike-Aasias.

Lehed on ümarad, läikival tumerohelisel pinnal on sageli hõbedane muster. Kroonlehed on laiema ja ümaramad kui euroopa alpikannil, õieputke serval on kaheosaline val-

REPRO